

Hadt sullen moeghen comen / anders leuerde in alder
 billicheit / ende eendrachticheit onder den Ghemeinen Bor-
 gheren.

Ende op condecie dat die ghene die sullen vertrecken /
 den anderen boigheren / ende in ghelekenen begerynde bynnen
 der stadt te biguen / niet en sullen moghen behindren / beswa-
 ren / oft beschadighen aen lijf / ende goet / in wat manieren / oft
 tot wat platstighen datter soude moghen wesen / wel verstaende
 dat die ghene / die haer goet alhier in deser stadt begheeren te
 wuchten ende te wueren / dat die oock seluer in persoon nellen
 te goeden sullen in de wt trecken. Ende op dat een veger-
 sicheit van dese resolutie. ende siet goede kennisse soude morgen
 herben so hyden voersijde die leden gesloote dat de selue sou-
 de worden gepubliceert / gelijck de publicatie daer af oock te
 gengen af binnen der stadt van Dherthogenbossche opten voer-
 sijde achsten Jply gedaen is gheweest / Inne presentie vande
 Handthouder van myn heere den Schoutech / Hieronimus
 Wynants / Jan vander Steghen / Jonker Willem
 van Aler / ende Geraden van Deventer /
 Respective Schepenen der seluer
 stadt. ende my alder present.

Secretaris.
 Onder teckent. I. DONCK.

C Justificatie voor den GOEDEN BORGEREN

Der stadt van Dherthogenbossche.

Threno. III.

Des heere ontferrmberticheit ist dat wy niet te niet en syn / wans
 sijne ontferrmberticheiden en hebben niet ghebbooken.

Psalm. C. XXIII.

Ghebenedijt si die heere dat hy ons niet tot eenen roof in haer tanden
 ghegeuen en heeft.

Psalm. C. XVII.

Wanden heere is dit geschiet / en 's wonder voor onsen ooghen.

C Ghepiet binnen Dherthogenbossche ter ordinantie en met
 aduys vanden drie leden / ende Cappiteynen der seluer
 Stadt / by myn Jan Scheffer. Anno. 1579.

Justificatie vooz den

GOEDEN BOEREN

der Stadt van Thieroghen

Justificatie vooz den

goeden Boereren der Stadt van Thieroghen
boefche / waerachtighe liefst hebbers ende voorstanders der
ruste ende welbaren der zeluer Stadt / Op ende teghens al-
sulcken presenten voorsitel ende seprelücke aenrichtinghe /
als aldaer by eenighe opioerighe ghesche periturbatens vā
de voorsij ende welbaren / tot verscheyden tyden aen-
gheuen / ende te werck gheset sijn geweest / gediscouert
ende nae der waerheyt verbaelt / soo hier nae volghet.

20 (2.) 62

Alsoe die voorsij goede Boereren niet en t'wiffelen /
men sal seer byemde ende wonderlike spaken t'sa-
men laren verlyyden ende wiggaen / ter saken van-
de alteratien ende deroerten / die dese voorszeden ty-
den ende daghen / ende besimderre / den Jersken deset
maendt van Julio int iaer xvi. neghen ende t'suert-
lich binnen der voorsij Stadt van Thieroghenboefche haer opge-
heuen ende verthoont hebben / So eest dat die selue goet en noodich
ghevonden hebben / die waerachtighe redenen ende gheseghenthey-
t vande saken / enen yeghellychen by desen te ontdecken ende int lie-
te brengen. Op dat niemant gheabuseert en woide / door sinche
ende onwaerachtighe rappozien / vanden ghenen / die de goede ende
ghetrouwe Boereren der voorsij Stadt / souden willen calumniere /
beschuldighen ende gheiens maken / by den ghenen / niet behooflick
ende waerachtlick gheinformiert ende ondertricht wesen / vande
oorspronck der voorsij alteratien.

Want niet te ghenen / de voorsij goede Boereren alreys
ghetwoont ende gheemployert hebben in alle roudeheyt / vromt-
heyt ende ghetrouwichheit / nopende t'ghene dat de ghemeyne ruste /
vrede ende welbaren der voorsij Stadt / nae gelegentheyte ende eynde
vanden tyden / heest moghen concerneren ende bevoorderen.

Soe eest nochtans / dat ter contrarien / herscheyden byemde
gheesten / ende periturbatens vande een d'acht / ruste ende welbaren
voirscheynen anders niet ghesindert en hebben / dan deene immona-
tie ontr bandere in te brengen / ende te verdrucken ende ererme-
neren / die ghene die met den die handt daer aen niet en wilden hou-
den ende aenstaen / de selue niet onverzachtelike calumnien / ver-
sacken / soziken ende daden tracterende ende vervolghende / om den-
ne te stabilieren / vuer gheselscheke ende werckelike / van hun-
nen humenren niet wesen.

Ende alsoo de openbare oeffeninghe vander nieuwe religie / alhier sijnelycken regdhens die p^{re}dicatie van S^{en}der / generale vniebaer op ghevolcht / derlaratie ende assurance der seluer ierl^{ij} ghesintroduceert ende daer nae by den Religions vrede (ten verclueche van zijne hooghheit / door zijne commissarissen derwaerts gesonden) by prouisie gheoploft sijn toegelaten wesen. beboorden wel ghenoch gheueelt te sijn / om voorts in alder stillicheyt en ruste onderlinge te leuen. Men nochmans niet regdhenslaende hebben commissie (wel wesen ende behouende) daer den alleen om de Religie niet gedaen en was) niet ghesceert noch opgehouden regdhens gheslooten ende ende voorts te pretendere.

Ende alsoo sy de middelen by hun seluen daer toe niet en hadde hebben ghesindeert ende gheacht om met hulpe ende onderstande van garnisoene / xesus te exploiteren ende wt te rechten hebbende ouer langhen tijt / en al eer en enige apparente vande belegeringhe der stad van Maestricht gemaect was allen priyzen ende middelen ghesocht ende ghebruykt om xesus garnisoen / binnen deser stad te brengen ende daer mede ouer de voorsz. goede borgeren en ingesetenen te tyranniseren.

Maer yn tot noch toe door de hulpe en gratie Gods alle hunne aenslagen / desen aengaende zoo te water als te lande tot verscheppen den reysen ghemacht / wonderlijken byde vigilantie ende neerscheit der voorsz. goede borgeren / ghesailgeret ende verbeurd.

Welcke voorsz. aenslagen zy hebben begonst te practiseren / nae dien dat zy met ghenoch ende consent vanden gemeinen borgeren het garnison binnen der voorsz. stad niet en consten in gebenghen. Tot welken effect sy verscheppen vrien / vermaninghen / p^{re}sentatien ende inductionen / d^{er} wilts hadden zoo by ondercruppinghe gheimperceert als ander sijn practijckeliken gheemployeert en te werck geset en oock verscheppen gelibornerde riddinghen vanden aenslaenden noot van den vyant onder de gemeinte ghesijet en laten verlynde. Maer die voorsz. borgeren om niet bedogt te worden / en wilde noyt te veel of te lichtelyck gelooft. Bebbende oock in dier buighe onder andere afgesaet alle die speciele peruaalen en groote instantien des Grauen van Solenoe aengaende en p^{re}tenderende binnen der voorsz. stad tot verslechterbeyt der seluer twee benedelde knechten wt Hollandt met hondert peerden vanden Regimente des voorsz. Graue te leggen.

Maer nae den inden iersten niet gesuccedeert en heeft hun ghepractizeert misdoel van zeehere schepen met volck / afgehuaren ende comende van Antwerpen (onder / derel / soo men onwaccherlijck

niet verlynden van zeehere penninghe te conuoperen tot betaellende vanden Crichvolck vanden verhoghe Calimiro / doen ter tijt inde quartiere van S^{en}der hertogenbosche wesen) om met listen en behensdicheyt binnen der voorsz. stad te geraken / ende aldaer nae hunnen apperijt te domineren.

Ghesijck oock niet en heeft willen succederen / hunnen valschen en afgyschelycken aenslach opten elfden Septembris / int iaer xvi. acht ende t^{en} zeuenich / principaelken by eenen ghenoeijmt ghesceetrich luden hoozen alias Agdens / met zijnen adherenten ende ghesonpiterden reghen der voorsz. stad voorts gheueynde ende gheanteert. Men welken nochtraus soo nae te weghe ende tot effect ghebracht was / datter drie v^{er}ndelen knechten ende volcks van wapenen / seccerelyck ende onuerlijcklyck sonder p^{re}st oft troume te rueren / van hueden of dien wech gecomen waren / naer byder stad (onder de conductie ende gheleydinghe vanden Calimiro van hueden voorsz. regdhens yne vaderlycke stad) De welcke ter openinghe vander stad poorten / smagghens met eenen snellen soe loop / ende met bliegende v^{er}ndelen meynden ende poorthen / moete coortpondente die zy hadden van binnen ende met sommige vander Schermers gulde (doen ter tijt de waert hebbende) de selue stad te invaderen ende inne te gheueygen. Gaer worden in groote haest met neersighe en clocke assilente van enige vande Schutkerken en naeghebueren / die poorte daerinnen der verclueche ghewar worden / wedersomme tot gesloten. Tot confusie vande voorsz. knechten / ben onder en vooz der voorsz. stad poorten v^{er}ndende / ende op een halven schiet werchs nae / hun sepe volbracht hebben. Ende alsoo ghesultreert zijnde / van gene zy luyden hun wel heroeijnt hadden als dat sy den borgheren ende inghesetenen vander stad / ben gele souden helpen tellen / behaluen andere enozme slucken / die zy inde S^{en}der hertoghe ende andere ghetreckende huylen zonden hebben voorsz. gheuey / om die te fouleren / plonderen ende sacageren / soo sy hen tot verscheppen tijden daer al gheuantert en ghebaecht hadden.

En alsoo des niet te min die voorsz. seditieus gesellen ter seluer tijt alnoch meynden tot hunne intente te gheraken / soo gongen sy onder die gemeinte / de welke door die voorsz. alteration al meesstendeel in wapenen gecomen was / slopen veele verscheppen valsche wijsmakinghen / ende onder andere datmen inden iaer vander stad een drachtelyck ghesloten soude hebben / die vander nieuwe religie / ghenoeijmt ghesceetrich der stad wt te iagen ende om den hals te brengen / om alsoo de selue gemeinte tot alle opoorticheyt ende hooghheit te verweken ende te ontsien v^{er}ndende oock

voorz der stadt huys ende op volder merck die voorsz. **W. Bertrick**
Agilus dat hy bytuec vā zyne Excellie in synen sack by hem hadde
daer mede hem belast was / die vander wet meiten hals te nemen
ende dat hy seluer eens wilde konnicken wylsen / en soude eet anont
van alles zynen wille hebben. Ende tot dien eynde werden daer
ghebaelt wt ter mynen / zeecker verborghen vierende Soldaten
tot onterent veerich toe in ghetalle / wel ghezwapent ende in ordre
wesende met de welcke die voorsz. seditione en gheconfusieerde hē
beganen vander merck nae cene vander stadt principale poortē
ghenoempt die Quierpoort / de welcke sy niet goot ghewelt en
forse van sware smedhamers openloegghen maekende albaer in-
waerts nae der stadt toe zeecker schansse oft wagenperck tot hū-
ne versterckerhey / ende bezuydinghe ter tijt toe dat die voorsz. kne-
kuchten (welcke vander stadt een weynich verstoeken) wederom
aenghecomen souden hebben gheweest / ende inder stadt ghebrocht
om daermede hun quaet ende leelijck voornemen / voorders te effe-
nieren

Maer mits de verholginghe / oppositie ende betweringhe van
dien vanden Schutteren (de welcke hun derwaerts niet groote
contagie en cloelicheit dorchde) zyn die voorsz. attentateurs vande
voorsz. aensch / mer binnen aensch / wederomme miraculeuse-
lijcken wt ter voorsz. schansse / poorte ende stadt (niet sonder bloet-
sporinghe ten beyden zijden) verdoemen ende gheslagen gheweest.
Ende die poorte wederom toegemaect ende wel beset.

Welcke attentate al bytuec kennisse en wille van sijne Docheye
Excellentie ende generale Staten zyn aenghericht gewest soo die
selue respectue dien vander stadt by huijnen hebben te kennen
ghegheuen ende gheattesteert.

Ende hoe wel t selue alsdoen worden teemael als misderstāt
vergheuen ende vergheten soude bliuen / volghende de publicatie
die daer aff ghedaen was hebben nochmans daer nae al meer andere
verscheyde entrepinken ende aenschlagen op te voorsz. stadt toeghe-
leecht ende ghemact ghehad. In sulcker vlieghe dat zyne Dooc-
heyt selue somtijden de voorsz. stadt vanden wilsche / van ettelijcke
aenschlagen ende diepgementen by zyne huijnen heeft gewaershoue
ghedaer ende gheordneert ende belast scherpe toelicht ende aertich-
ge wacht te houden / ten eynde dat door d' incompleet van eenich
volck van wapenen / cgherne disordzen gheattenteert oft aenghericht
en mochten worden.

Soo dat die voorsz. goede Borgheren ende inghesetenen / men-
ghen tijt lauch niet goede ghesindeerde dissidentie / in grooten anre-
ende be-

ende benaueht op hare hoede coninnelijck hebben moeten wesen
niet hebende des nachts op hunne hebben doze slapen / maer heb-
ben hen niet hunne wapenen voor allen heymelijcke / loofe pra-
cticken ende occurrentien / verbidt ende op de been ghehouden / be-
sunder als die vander Schermers gulde / den ghesalterenden voorsz.
e' meestendeel gootelijck toe ghedaen wesende / die wachte waris
hebende.

Welck den voorsz. goede Borgheren des te meer beswaerlijck
ende lastich gevalle is door dien dat sy niet vrymoedelijck in hūne
voorsz. goede ende nootlijcke toelichten ende boede en hebben mo-
ghen pcederen / Alsoo enighge binnen der voorsz. stadt in auto-
riteyt wesende ende de welcke hen behoorden daer toe billij te be-
weken ende t' exhorteren. Ter contrarie / scheenen hē ghenoch pas-
sydich te maeken om de selue Borgheren daer aff te verbeemden en
sulx te beletten midts regierende alderhande waerschoewingē en
daer en bouen alle crisaordmarisse nootlijcke drooiten van wa-
ken / voorsz d' meestendeel berispende / calomniierende / achterhalende
ende beschuldighende.

In sulcker vlieghe dat die voorsz. stadt door die bremherrijge
handt Gods / principaelijcken gheholpen ende behouden is geweest.
Soo oock wonderlijcken heeft ghebrecken nō onlang gelede doen
den leger trocke ende passeerde benessens en voorsz. de selue stadt
om te gaen ontfeten die begherde stadt van ghaelstrich / soo men
seyde. Tot welker tijt seckere vendelen knuchten ende peerde vole
(sonder het beleijt vande Castelleyn van Bueden voorsz. als doen
daer by sūde) de selue subtyllyck ende onverschienlijck souden heb-
ben verrast gheinvaderet ende ghemoyropeert. Welck onwysse-
lijck niet groote plonderinge / moorden ende wterse ruyne ende be-
derffnisse vanden goeden Borgheren ende ingesetenen der voorsz.
stads ghemeynt souden hebben gheweest. Ghelijck verscheyden / so
Capiteynen / soldaten / als andere personen ende huyfluyden / nae-
derhande wel hebben laten verluypen / ende int licht ghebracht.
Maer die voorsz. goede Borgheren hebben hen subtyllyck in grooten
ghetalle door ingheuinge van God den Heere beschermer van
alle rechtuerdighe ende derbelycke menschen in wapenen beghe-
nen ende verthoont / sonder te respecteren die terguerlatien of spij-
tigh berispingen oft enighge oppositien die hen mochten ontmoeten
van hēne quericheden doen ter tijt wesende. Ende hebben alsoo
die poorten vander stadt toeghebrengen regens den danck der voorsz.
Schermers ende heuren adherenten / die albaer ter seluer tijt die
wachte hadden.

waer deure t'boorſ. volck van dorloghe hemmen aenloop ende aenennighe daer ſy geheel verdoch op ſonden ende daeralt ſy hennē correſpondenten van binnen der ſtadt / merckelike teckenē ſoo by haanſtichinghe als anderſins ghebaen hadden / hebben moeten onderlaten. Die welke nochtans daer nae by andere liſten en midelen / enen wel hennē pretenſien alnoch gheſteuert ſonden hebben ghehadt ten ware geweeſt dat die boorſ. goede boijeren dach ende nacht hen aen allen canten ende oorten / neerſtelijcken gheuonden gheemployert ende ghejuycht hadden gebadt om ſulck te verhuuden ende te beletten. Sijnde die perſpectief der boorſ. boijeren des te meerder gheweest dat die boorſ. Schermers vander wachte treckende / hen niet ſchepde noch wt die wapenen gheuen en wilden van nae dien dat ſy enen ganſchen nacht ende dach in hennē herberghe genuyt hebbede (mer grooten toebloet en aenhang van anderen hens ghesinden / wt allen anderen Schutterijen ende wycken) alnoch ten leſten mer groote moeyten / hen lieten geſeggen ende inne dien hebben dat ſy die boorſ. wapenen ſouden verlaſten ende nae huys vertrecken / ende dat eenſdeels (ſoo te vermoeden is) wt reſpect vande teghenboede van dijen vande Schutterijen (die welke ghedelibereert waren hen te maerken gartje teghens allen onbehoorſlike aenſichtinghen) ende eenſdeels om datmen hē verſcheyden pretenſie verſuchen ende punten was aduoyerende.

Hebbende niet allenſich diſdanighe verradelijcke practijcken van inuaſien als boorbaek zyn / de goede boijeren der boorſ. ſtadt / grootelijcken ghetuibeert ende gheperſidicert ghehadt / waer oock menſchvriendighe andere moerwilligheden / opvorcheden ende aenſichtinghen / waermede (ſoot ſchijnt) datmen al wilkens heeft geſtimuleert. Alſoo egene ſucke oft miſdadē vanden boorſ. moerwilligen / oyr gheermedicert noch gheſtraft en zyn gheweert by den gden / die des wel vermochten / ende ampts haluen behoorden te ſtraffen.

Daermen nochtans ter contrarien / ſoo wierdelijcken ende ſtrafelijcken altes heeft willen procedert t'egens anderen / ſoo Beſcelijcke als werlijcke perſoonen. Ende dat allenleek op ennighe valſche vermoedinghen / en woordens qualijcken verſaen oft ſmitelijcken ende odiuſelijcken ghemerpecteert met verſcheyden andere ſaecten ende debuoirē int verdiept ghenomen wende / Die welke nochtans / dooz den iur / mb al benonden worden / wel ende te recht ingelijcken betracht ende ghenoydert gheweert te zyn.

Want t'is te ſchandelijck alhier te verhaelen ende int licht te brengen / met wat onwerdigheden / inſolentien / valſcheden en ghe-
welso

welchard en datmen den Raet vander boorſ. ſtadt ordinaerlijcken heeft geulpeert / gealommeert gedelijck / geſoyſeert en ouerualle.

Ende beſondere opten ierſt dach der maent van Juſio / alſoo dē boorſ. Raede vergadert was ende dat den ſeluen goet gheuonden ende gheconſentiert hadde / dooz aendieninghe vanden Capitulen ende anderen / datmen mit ettelijcke haeckgeſchutten ſoude wtter ſtadt trecken / om bujten der ſeluer op ſommige plaecten die waterlaſen af te werpen / ende die wateren te looſen / omme de ſelue tot verſterkinghe der ſtadt / te doen ouerlooſen. Soo eest ghebeurt dat de ſelue ſchutten / booz het meckende partialijcken wtgeſeyt / opte been ghebaelt ende ghecomen ſynde / die boorſ. afwerpinghe ende des dien aenleedē / gebleuen is onder wegen ende onghedaen / ende dat ſyluydens den al met andere ſaecten van nietwiche den ende van quaden bebaghen ende conſequentien / hebben gaen becommert ende ſepelijcken moeyen ende onderweyden.

Ende namentelijck mette Linſe van wtterche / fortificationen vander ſtadt / afzickinghen ende afzandvinghen ende dierghelijcken. Heuende nochtans groote ende merckelike ſuſpicien / datmen onder t'pierept vande vorderinghe van dien / anders niet en ſocht / dan te volcypden / inde verduyckinghe / verleydinghe ende mogelijck ergerre tractamente vanden gheuen die hen binnen der boorſ. ſtadt / ſonder rebenē inden weghe ende haere waren. Ghelijck ſommighe hen des niet en vermide te beroemen ende verſcheyden citiſtantiē / booz ende nae apparentelijck ghenoch wtweſen.

Ghelyk onder meer andere gebeurt is dat ennighe vande boorſ. Schermers / ſeekere daghen van te voorsz. hennē quade intentie dien aengaende wt den monde wel geclareert hadden / als in preſentie ende ten aenhooren van mijnen Heere den Souuerneur en mijn Heer van Dircſhot / met meer anderen / ſittende ende comende in een ſchuyt te ſamen vā Boekhouen / leggende ſeer vermetelijck / dat ſy wapen ende monicken ſonder langhe dilay wt taghen wildē / met meer andere onbillijcke ende enojme propoſiten.

Ghelijck oock ten boorſ. daege vande Commorie / ſommighe ſoo verre gecomen waren dat ſy hen niet en vermiden te ſegghen hennē te handen noch coers te willen waſſchen int bloet van ſommighe Beeren vander ſtadt / die welke tot diuerſche tijden hennē aenſaegen hadden helpen beletten.

Ghemerckt datmen liep ghewapenderhandt / inden Raede des boorſ. ſtadt / roepen / dieghen / tiereen gebeeren ende hen ſoo aenſelende / dat die vanden boorſ. Raede ghepacump ende ghenootſaek
woze

worden hen van allen canten achter ende vooz consulelyck te ver-
suecken ende te salueren.

Onder welke perturbateurs ende oproerders / eenighe van
hennen notabelē hoofde als onder andere die voorsz. **M. Henrich**
Agilius ende **Aert Hieronimus** van keelst / inden volken Raedt der
voorsz. stad ten by wesen ende in plesentie van inſynen **Reere den**
Gouverneur voorsz. / hen wel wiſſerckelyck gebuychten laetende
openbaerlycken luyden dat den dach te sijn daer zy langhe nae ghe-
wachte hadden ende dat sy noch ten seluen dage / vooz aenot hennē
wile van alles hebben souden / off her soude hen den craghe coſten /
ende datter noch daer **Gjonick** **ſapiste** noch diergelijck hoer-
ſel inder stad blyuen en soude. **Innuerende** ende scheffende den
ſagiltraet vooz ſchelmen bloerluyers / verraders ende **ſapiste**
ghe honden met meer andere menichvuldighe oproerighe ſchand-
ſeule ende abominable woordens ende propoſiten.

Allet welcke veel goede boijeren verſaende / ende merckelij-
ken ſiende dat het getal vande ghealtereerde opter mercht seer was
vermenichvuldigende ende aenwaffende syn inſgelijck genoodicht
ende ghebrongen ghewelt / hen opter voorsz. mercht in wapenen te
laeten vbinden om op hente hoede te ſyn ende allen coningien / pe-
riculen ende ouerballingen vooz der handt wiſende / te verhuuden
ende te weren.

Te meer ghemercht dat zijne Hoocheyt onlanck by zijne brueder
den **Gouverneur** ende dien vanden Raet der voorsz. stad / hadde
geaduerceert ende vernacht dat zy alle goede debruuten doen sou-
den ten eynde dat binnen der seluer stad / gheene openwoicheyt off
alteratie en mochte gelijchede / waer dat ee pegelick hē honde ende
maintenieren soude in alle stillicheyt / ruste ende goede correſpon-
dentie vande eenē mette anderē / sijnde diergh sijne voorsz. Hoocheyt
gemouuert gewelt om sulck te ſchijnen duer de attentaten en ghe-
ſchiedenissen binnen der stad van **Antwerpen** / ſoo miſverſtande-
lycken op ghereken ende gheſchiet.

Waer toe ende tot noch al meerdere / ende moghelijck erghe-
conſequenter ende perſickelen / wel merckelijck tenderden / het
alarm ſaen dat in ſommighe oren ende wijcken vande dese voorsz.
stad by eenighen vande voorsz. ghealtereerden worden voorts ge-
keert. **Omme** alsoo hen volck in wapenē en opte been te gertigē.

Soo coets daer nae opte voorsz. mercht vanden stad wel genoch
gebleken heft / hebbende hen alderſonmige attractien en wiſſer-
anderlinghe opgeheuen ende opgewoode principalickē nopende de
publi-

publicatie ende beſweringhe vander voorsz. **Anie** van **Wuytrecht**
de welcke de voorsz. ghealtereerde / ſonder verreck ende niet willen-
de toelaten dat de dekenen vanden ambachten / repreſenterende het
derde luy vande voorsz. stad daerop met hinnen gheswojens ſijn-
de hueren achter raedt naer onder gewoonte / souden delibereen /
ſortſelijken gedaen wilde hebben / wien het dock lieff off leet ware /
mer dreygementen van den onwillighen den beek aff te ſpielen ende
voorts darmen behaluen de voorsz. **Anie** noch binnen hierentwin-
ſich hien wel meer souden moeten ſien ende ghebouwen. **Roepende**
eenighe van huiluyden **Lactier** ons (onder reuerentie geſproken)
duer huyen ick en heb maer eenen craghe te verſien / ende dan de
grauwe **Monichen** ierst buyt ende ſoo voorts / waer ouer is doos
daerrechtighe vande voorsz. perturbateurs ende ghealtereerde een
seer ſubyle / groote ende furieuſe ſchermoutſle ende in ballinghe van
den eenen teghen den anderen gebolcht ende geſchiet.

Welcke ierste **Jammerlycke** ende bloedighe furie ghepaſſeert eff
geappalleert sijnde en ſtaende de ſaken in beſtande om ſyake ende
communicatie met malanderen te houden / **So**o is daer by eenen
vander syden der voorsz. ghealtereerde / een seer leelyck / veradelyck
ende moordach ſeyt gheperpetreert ghewelt. **Inden** perſoon van
eenen goeden **Jongen** geſelle vander **Schutterijen** vanden **jongen**
hoerboghe / comende van zijne wachte ander poorte om eens nae
huy te gaen ende nae de gheſchiedenisse te vernemen / **Daer** mede
behouende die groote onmensckelijcke ſentimenteyt / daer in mede
ontſiecken waren alsoo de voorsz. **Jonge** geſelle met ooyloſ vooz
by ghepaſſeert zijnde naer minnelijcke groenisse ende goede dach
biedinghe ouer ende weder / van achteren mer drie ofte vier diner-
ſche luyen met eenen ſchuere / duerſchoten ende inammerlijcken om
den hals gebracht is geweest / crigende daerouer alnoch eenen an-
deren ſchuere / mer tegenſtaande dat hy met ghehouwen vanden al-
leerlyc ſoo vele reſpits was brouende / als dat by zijne vader vooz
ſyn doot noch eens hadde mogen ſpeken.

Maer nae de **Cappiteyn** van der **ſlor** van **Bedel** / ende ſeker ge-
ſal van zijne **Soldaten** / ter ſeluer tot binnen der voorsz. stad geco-
men sijnde hebben hen gaen buigen byde parcie vande voorsz. ge-
altereerden ende vande selue ſeet hoochelijck onſanghen en ghera-
keſteert sijnde hebben ſerſont daernaer ſonder woord off weder-
toozden / merren anderē verſcheyden ſchuten ende voorsz. goede
hoijeren gheſchoten en de alarme wederomme aenghehoert. **ware**
erghens de selue goede boijeren / alsoo wederomme aenghehoert
weſende datter natuerlijck deſentie / elckelijck ende bapperlyck te
werck geſiet ende ghebnyct hebben in welcke furie / de voorsz.
Cappiteyn

Cappiteyn ter eerden liggende/ende ghehade zins liffs roepende
is by den ghenen die op hem ghebrucht soude hebben/ in genade be-
fanghen ende ghelueert.

Hebbende die boorz. goede borgeren hun alsoo mannelijck ge-
weert. Dat sy luyde met Gods assistentie ende hulpe in soo soberen
getalle / als sy opter mercht ware/ het hooft noch bouen ghehouden
hebben/ tegens die groote menicheit vanden boorz. gealtereerden/
niet tegenstaende die straten en contrerey vander stad. alsoo hyden
seluen ghealtereerden deser waren dat niemant vande andere goe-
den bozgeren passer en mochte/ om hun securus ende onderstant te
doene/ ofte die sacke te helpe middels/ en dat sy he niet alleenlijck te
wachten en hadden van hunnen vbanden ter platter eerden oft op-
straten/maer oock vanden ghenen/ die welcke waren kbiende in
gooten ghealle ende seer inuieselijck van bouen / wt verschepe
huylen vander merchte die sy al boorzachtelijck tot hunnen schoon-
sten inghenomen hadden.

Ghelijck oock daerenbouen Gode die Heere grootelijck saet te
bedanken/ dat geduerende de boorz. surte/ egeene brantsichinge/
hyde boorz. gealtereerden doorganch gebadt en heet/ waer mede
sy seer vermetelijck de boorz. stad ghebrecht hadden.

Ende den boorz. ongeluckige en beclachelijck dach gepasseert
sijnde/ is des anderen daechs daer nae swaricheyt ende quetie ghe-
maecht ende boozs gekert/ van d'inneminge van garnisoene bin-
ne der boorz. stad/ d'welck principelijck die vander nieuwer Re-
ligie / alsoo waren diyuende en dar inne soo obstinelijcken per-
sisterende/ om sonder dilay en verreck ontfanghen te worden/ dat
men met egeene reden ter werelt / hen daer aff en conste gebringe/
betclarende oock wel openlijcken/ dat sy e selue niet alleenlijck in
en begheerden/ om te dienē teghen den vyant/maer oock dat sy hun
daermede wilde behelpen / om binnen der boorz. stad goede ordie
te stellen/ de institie te doe slozere en de waagstraet respectere/ wel-
cke burchten men nochtans selden van alfulcke boomen des boorz.
garnisoens is pluckende.

W aerop ter andere sijde de gemeyne ende meeste resolutie van-
den Raede ende boirts der bozgherige deser stad gedoeck (ghelijck
oock by affvaginge onder elcke compaignie/ soo vanden Schuttre-
nien als vanden blocken oft wicheit in besunder te geleike is) Wat-
men t'boorz. garnisoen alsoo inuytelijck niet inne en soude beho-
ouden/ tot behoefte ende verkercheyt vander stad inden gewissen
noot/ almin sien soude/ dat den vyant yet op de selue/ met eenighe
belegheringe soude willen comen attenteren ofte aengroepen.

waer

W aer mede die vande boorz. Keligie hin gheenlins willende
burgē hebbe buyterlijcken gemisicert/ by gebake van inneminge
des garnisoens boorz. te willen ter lousen verrecken / met henre
goedens ende familien. Deyghende oock ten leffen/ datmense sou-
de laten passeren/ oft sy wilden anderlins met gewelt den wech op
maken/ ende erghers aenrichten/ ghelijck by trefselijcke hoofden en
persoonen vander zhen der boorz. Keligie/ soo inden Raet van-
de boorz. Raet als daer buyten/ den boorz. goeden borgeren sulck
boorz. wipen is ghyet.

W aer mede die vande boorz. Keligie hin gheenlins willende
burgē hebbe buyterlijcken gemisicert/ by gebake van inneminge
des garnisoens boorz. te willen ter lousen verrecken / met henre
goedens ende familien. Deyghende oock ten leffen/ datmense sou-
de laten passeren/ oft sy wilden anderlins met gewelt den wech op
maken/ ende erghers aenrichten/ ghelijck by trefselijcke hoofden en
persoonen vander zhen der boorz. Keligie/ soo inden Raet van-
de boorz. Raet als daer buyten/ den boorz. goeden borgeren sulck
boorz. wipen is ghyet.

Sijnde ten seluen daghe insghelijck hyden boorz. Raet ghere-
soluert/ om alle boorzere ende meedere veranderinghen/ incon-
uenienten ende perckelen te voozcomen/ dat die compaignie van
de schermers gulde hare waichte soude inspenderen vooz dien anse.
Ende dat alfulcke Capitrynen souden voze verandert/ die sonder
behoorlijck consint vande Wyse leuen vander stad/ in hun ampt en
officie ghebonghe ende ghefelt waren ghetweest/ ende dat die onde
Capitrynen/ die sonder wetlich fundament oft rebenen affgheset
ware ghetweest/ wederomme in hune onden staet ende Capitryn-
schappē souden worden gherestitueret / om de goede diensien ende
goore ghetrouwicheyt die sy der boorz. stad te boozrens getoont
ende bewelen hadden.

Ende en zyn niet sonder groote redenē de boorz. goede bozge-
re van het innemē des boirts. garnisoens/soo grootelijck beuress
gheweest/ niet alleenlijck/om die goore onbehoorlijckelijck ende aff-
gheslijck mishandelinge/ oppressien en stranne/ by hin den tse
van ontrent dhen continuele doirgaende iaren/ van alle nationen

25

26

voirts. Stadt onlanc gheschied is gheweest / mitgaders bandeghe
heelen staet der seluer / soo aengaende de solitoye ende stuck vande
in kint / als anderlins. Ende zijne hoocheyt volcomelijck is appoynt
ghedaen zijnde / voirts hyder seluer geordonneert te worden / soo
tot meeste ruste ende welvaert der seluer Stadt / soude behooren.

Verclarende voirts de voirts. goede ende gheronwe borgeren
ende inghesetende der voirts. Stadt / dat sy enenwel egheendins van
meyninghe en zyn ghetweest / ghelyck sy doch tegenwoordigh al
noch niet en zyn hun vander generaliteyt te willen separeren / maer
hun metter seluer te houden ghebnieert nae behooren ende geron
welck diaghē en ghebruyckē soo sy tot noch toe ghedaen hebbe / om
hen te manteneren na hūn wtersten vermoghe regens alle on
behoorlicke oppressien ende ouerballingen / daer in verle place
sen vyeemde exempelē aff is siene ende verhooyende.

Verclarende die voirts. goede borgheren / van goede ende oprecht
meyninghe / metter hulpe van Godt de heere / die voirts. beure va
derlicke Stadt by den seluen te bewaren / volghende de geloofen
die sy eertijts hebbe moete doen ten tyde vander onlatinghe ende
wterreke / vande hier vandelē Crichvolc des Regiments vande
Gracie van Ouersteyn / aende heeren Commissarissen hyde genera
le Staten opertijt begadert binen der Stadt vā Bueslele ghelone
de voort der voirts. Stadt vande Wolsche / On verlt met den voirts.
gaenfoene te tractere ende ouercomen / ende daer na met die vande
voirts. Stadt / den seluen voort houdende ende daende onderteekent
de generale vnie / onder de voirts. ghelooftenisse van hun Stadt by
hun seluen wel ende ghetrouwelick te bewaeren.

Verclarende en hiddende enen vegelycken / hun alle fauor
en assistentie te willen toedragen ende behouen / vrelen
terende van ghelycken te doene allen hemmen mede
ghebnieerden / ende gheconfedereerden we
sende vander voirts. generaliteyt.

Men hoort geen luyficatie voor goet dan die gedruckte
by Jan Schoeffer,
in Antwerpen.

Veel druck hebben die rechtveerdighe, maer die heere salte ruy
allen dijen verlossen.

Gheboden ende buytgheroepen by Cornelis van Hansdale / Onderfchoutet / Borghemeesters / Schepenen / ende Raedt der Stadt van Antwerpen / oopen bijden Januarij. Anno. M. CCCC. Lxxij.

De wel eertijden alhier by Schoutet /
Borghemeesters / ende Schepenen deser Stadt / wel loffelijck is gheor
donneert ende ghesatueert gheweest / Dat niemant hem en soude ver
uorderen / oft onderwinden de neeringhe vande Boeckdruckers / ende
Boeckvercoopers te exerceeren. Te wetene eenighe boeck te drucken /
oft ghedruct sijnde te vercoopen / openbaerlijc winkel van boeck vercoopen te houdene /
oft daer mede voort te stane / oft ooc achterstraten te roop te draghen / oft anderlins in
eenigher manieren te vercoopen / ten ware dat hy al voort by sijne Mayesteyt / oft zij
nen Rade in Brabant ware beuonden nat ende bequaem / en voort sulc specialijck daer
toe gheadmitteert / ende toeghelaten / Allet welc nochtas niet alleenlijck en niet en wort
onderhouden / maer ooc gheheel onder de voeten ghetroden / als eenen vegelijcken hem
veruorderende wt zijne eyghē autoriteyt binen deser Stadt / alderley boecken te druc
kene / ende buyten ghedruct zijnde binen deser Stadt te brenghen / ende te vercoopen /
openbaerlijc winkel van Boeckvercoopen op te stellen / ende daer mede voort te sta
ne / ende ooc achterstraten die te vercoopen / tot grooten achterdeele / ende in vilipenden
tie vande Ordonnantie ende Statuyt daer af sijnde / welende selue daer en bouen van
leer quader consequentie.

Soo eest / Datmen van Sheeren en Stadt wegen anderwerf wel sekerpelijc
ghebiet / ordonneert en statueert / mids desen / dat niemant van buytē
oft vā binne voortgaen en sal mogen eenighe boecken oft diergelijcken binne deser Stadt
oft buytē / drucken / brenghē / vercoopen / noch daer mede voortgaen / oft achterstraten
gaen int openbaer oft int secrete / ten sy hi eerst en al voert by zijne Mayesteyt / oft sijn
Raedt in Brabant / daer toe sy gheadmitteert / ende in Sinte Lucas / oft Schilders
Gulde sy ontfanghen / ende hem regulere achtervolghende der Ordonnantien de voort
seyde Gulde alhier verleent opde verbeurte vande selue boecken / ende daer en bonē / op
de pene van ses Carolus gulden / voort deerste reyle. Op ghelijcke verbeurte vande boec
ken / ende opde pene van .xx. Carolus Gulden / voort de tweede reyle / ende opde selue ver
beurte vande boecken / ende voort arbitralijck ghecorrigeert te worden / na ghelegent
heyt vander saken / voort der derde reyle / Te bekteren de voortseyde penē in dreyde / deen deel
den heere / vander der Stadt / ende der derde der voortseyder Gulden.

Onderteekent D. vander Neelen.